https://www.cancermission.no/aktuelle-saker/2025/eus-kreftplan-gir-resultater/

EUs kreftplan gir resultater

Studie gir EUs kreftplan ros for å ha løftet kreft høyt på den europeiske helseagendaen og styrket samarbeidet mellom medlemslandene. Samtidig viser rapporten store forskjeller i fremdrift og betydelige forsinkelser, særlig innen forebygging.

PUBLISERT 18. DES. 2025

Adam Jarubas leder Europaparlamentets helsekomité, som bestilte en studie om gjennomføringen av EUs kreftplan.

EUs kreftplan gir resultater på mange områder – men henger etter på forebygging

Planen får ros i en ny studie for å ha løftet kreft høyt på den europeiske helseagendaen. Med over fire milliarder euro i finansiering og ti flaggskipinitiativ har planen styrket samarbeidet mellom medlemslandene og bidratt til viktige reformer innen forebygging, behandling og oppfølging. Samtidig viser rapporten store forskjeller i fremdrift og flere forsinkelser.

Studien, utarbeidet i samarbeid med Europaparlamentets folkehelsekomité, vurderer både gjennomføringen av planen, hvordan den påvirker ulikheter i kreftbehandling og hvilke erfaringer som kan brukes i fremtidige EU-satsinger.

Studien viser til at planen har gitt fremgang innen screening, behandlingsstandarder og digital infrastruktur, og felles rammer for datadeling har styrket koordineringen mellom landene. Samtidig viser rapporten til betydelige forsinkelser når det gjelder å nå ambisjonen om en tobakksfri generasjon innen 2040. Manglende lovgivning og fragmentert implementering trekkes frem som hovedårsaker. Revisjonen av tobakksproduktdirektivet er under behandling, og fraværet av felles regler for grenseoverskridende tobakkskjøp bidrar til prisforskjeller som undergraver innsatsen. Heller ikke EUs mål om å redusere skadelig alkoholforbruk er innen rekkevidde. Planen foreslår obligatorisk merking av alkohol med ingredienser, næringsinnhold og helseadvarsler – inkludert kreftfare.

Samtidig har Kommisjonen foreslått en harmonisert, obligatorisk ordning for ernæringsmerking på forsiden av matvarer. Til tross for sterk evidens og støtte fra interessenter, har fremgangen med å innføre dette også stoppet opp. Ulikt regelverk i EU-land skaper forvirring og begrenser effekten av ordningene og risikerer å undergrave EBCPs mål om å styrke forbrukernes evne til å ta sunnere og mer bærekraftige matvalg, heter det i rapporten.

Bedre støtte til kreftoverlevere og store bemanningsutfordringer

Rapporten viser at livskvalitet for kreftoverlevere har fått økt politisk oppmerksomhet. Flere land har styrket sosial støtte og tiltak for tilbakeføring til arbeid, men innsatsen er fortsatt ujevn og underfinansiert. Bare tolv medlemsland har innført «retten til å bli glemt». Nederland trekkes frem som et foregangsland. Landet har vedtatt lovgivning som begrenser forsikringsselskapers rett til å etterspørre krefthistorikk, og har utviklet programmer som Re-turn og «Werk als medicijn» for å støtte arbeidslivsdeltakelse og sosial inkludering. I tillegg har flere land tatt i bruk digitale verktøy for å styrke pasientoppfølging og samhandling, blant annet gjennom plattformer for pasientrapporterte resultater og fjernbasert kreftbehandling

Bemanningsmangel pekes ut som en av de største utfordringene. EU manglet i 2022 rundt 1,2 millioner helsearbeidere, og aldrende befolkning og avgang av spesialister forsterker presset på helsetjenesten. Selv om planen har bidratt til utvikling av opplæringsprogrammer og digitale verktøy, peker rapporten på mer langsiktig bemanningsplanlegging, bedre koordinering mellom landene og økt investering i kompetansebygging og teknologi som viktige tiltak for å møte bemanningsutfordringene.

Ulikheter består – digitalisering gir muligheter

Etableringen av European Cancer Inequalities Registry trekkes frem som et viktig skritt for å redusere helseulikheter. Registeret gir tilgang til sentrale data og analyser, og brukes til politikkutforming og strategisk arbeid. Samtidig viser en ny gjennomgang at registeret har klare begrensninger. Flere indikatorer mangler, og registeret fanger i liten grad opp regionale forskjeller noe som svekker nytten for lokal planlegging.

Samtidig viser studien at digitalisering kan bidra til mer likeverdige tjenester. Estland, Kroatia og Italia trekkes frem som eksempler på land som har tatt i bruk digitale verktøy for screening, fjernoppfølging og bedre tilgang til spesialisert behandling.

Rapporten peker også på at det er verdt å merke seg at mens noen mindre digitalt avanserte land gjør fremskritt og nærmer seg EU-gjennomsnittet, fortsetter ledende land å presse grensene for digital innovasjon i helsesektoren, og advarer om at ulikhetene i EU kan forsterkes dersom forskningsmidler fortsatt favoriserer land med høy forskningskapasitet.

Modell for fremtidig EU-arbeid

Kreftplanen har skape en politisk momentum og beskrives som en kraftfull modell for fremtidige EU-initiativ innen ikke-smittsomme sykdommer. Men uten sterkere koordinering og forpliktelse fra medlemslandene risikerer planen å ikke nå sitt fulle potensial.

[Du kan lese hele rapporten her]

Meldinger ved utskriftstidspunkt 2. november 2026, kl. 03.54 CET

> Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.